

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, ו' אלול התשפ"ו

חולין קי"א – דיני בישול וצליית כבד, דיני מליח וכבוש, ונ"ט בר נ"ט

שאלות:

1. שמעון בישל כבד שלא הוכשר עם בשר, התבשיל מותר באכילה?

דיני בישול וצליית כבד

◦ בהמשך לשאלת אביי מהדף הקודם האם דם הכבד, שהוא מותר כל עוד לא פירש מהכבד, אוסר חתיכות אחרות לאחר שפירש בבישול בקדרה, **רב ספרא** חזר לארץ ישראל ופגש שוב את **רב זריקא**.

▪ **רב זריקא** העיד שהוא וינאי בריה דרבי **אמי** אצל יהודה בריה דרבי **שמעון בן פזי** קנה וסביבותיו שהתבשלו יחד (ריאה, לב וכבד - קניא בקופיה).

▪ **רב אשי** (או **רבי שמואל מזרוקיניא**) דוחה את הראיה: שמא פי הקנה בלט מחוץ לקדירה והדם זב לחוץ (ועיין בשיחת חולין, שבדק ובישל אותם ביחד והדם זורם מחום הבישול אל קנה הנשימה ויוצא משם החוצה), או שמא חלטו את הכבד מראש בחומץ כשיטת **רב הונא** או במים רותחים כשיטת **רב נחמן**. והחליטה סוגרת את הדם בפנים שלא יוצא אח"כ, והדם המובלע בתוכו מותר, ואחרי חליטה אפשר לבשל אותו עם בשר אחר.

▪ לגבי דין חליטה בחומץ: **רב פפא סבר** שהחומץ שחלטו בו את הכבד נאסר מדם הכבד. **רבא** דחה את הדעה הזו: כי אם החומץ נאסר, הכבד היה חוזר ובולע ממנו ונאסר, ומכיוון שהכבד מותר – מוכח שהחומץ לא נאסר.

◦ הגמרא מביאה מעשה ברב **בר שבא** שסירב לאכול כבד שלוק בביתו של **רב נחמן** כי הוא סבר שזה אסור כדעת **רבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה** לקמן (רשב"א). **רב נחמן** הורה להאכילו בעל כורחו. והגמרא אומרת ששאלת בישול כבד תלויה במחלוקת תנאים:

• **רבי אליעזר אומר** שהכבד אוסר את שאר החתיכות ואינו נאסר בעצמו (מפני שטרוד לפלוט ולא בולע) ואפילו אם מבשלים ושולקים אותו הרבה כל עוד הוא מתבשל הוא פולט ולא בולע.

• **רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר** שכבד מתבשל או שלוק מאוד אוסר את שאר הקדירה וגם נאסר בעצמו, מפני שאחר גמר פליטתו הוא חוזר ובולע.

◦ לגבי הכשרת כבד, **רבה בר רב הונא** התארח בשבת בבית **רבה בר רב נחמן**, ושאלו אותו על כבד שיש בו סמפון מלא דם – והוא אמר להם שהם לא נהגו נכון, כי למרות שהדם שבתוך הכבד מותר, אחרי שהוא זרם לסימפונות הוא כבר אסור. והם היו צריכים לקרוע אותו שתי וערב ולהניח את החיתוך כלפי מטה בשעת צליה בתנור. טחול לעומת זאת לא טעון קריעה מפני שהוא רק שומן ולא דם.

▪ לגבי צליית בשר וכבד באותו שיפוד,

- האירורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
 - בהתחלה אמרו: שכשהכבד מעל הבשר – מותר מפני שהדם מחליק ולא נבלע (משרק שריק); כחל מעל בשר – אסור מפני שהחלב נדבק ונבלע (סרוכי מסריך).
 - **רב דימי מנהרדעא** שנה להיפך חלב כחל הוא מדרבנן, דם כבד הוא מדאורייתא.
 - **מרימר**: פסק להלכה שכבד או כחל שנמצאים מתחת לבשר – מותר; כשהם מעל הבשר – רק בדיעבד מותר, לכתחילה אסור.
 - ואפילו כשהבשר נמצא מעל הכבד, אם יש כלי מתחת לשיפוד לקבלת השומן שנוטף (בי דוגי) – אסור, מפני שלהבדיל מדם של בשר ששוקע, דם הכבד נוטף לתוך השומן וצף על גביו, ואי אפשר להפריד אותם, והוא עלול לאכול אותו.
2. נתן חתך בצל חריף בסכין בשרית, אפשר לטגן חביתה חלבית עם הבצל הזה?

דיני מליח, כבוש וחריף

- **רב נחמן אמר** בשם **שמואל**: שסכין ששחטו בה אסור לחתוך בה מאכל רותח, הסיבה היא שצואר בית השחיטה הוא חם-רותח ולכן הסכין בולעת דם ואם תחתוך איתה מאכל רותח היא תפלוט לתוכו את האיסור. ואם חתך בה משהו צונן – יש אומרים שצריך להדיח-לשטוף את הצונן, ויש אומרים שאינו צריך הדחה.
- **רב יהודה אמר** בשם **שמואל**: שקערה שמלחו בה בשר אסור לאכול בה מאכל רותח "מליח הרי הוא כרותח, וכבוש הרי הוא כמבושל" והדם מהמליחה נבלע בקערה.
- **כשרבין** הגיע מארץ ישראל, הוא **אמר** בשם **רבי יוחנן** שמליח הוא לא כרותח וכבוש הוא לא כמבושל, אבל **אביי** דוחה את שמועת **רבין** שהרי **רבי אמי**, תלמידו של **רבי יוחנן**, שבר קערת חרס שמלח בה בשר.
- **רב כהנא אחיו של רב יהודה התיב** בהתחלה צנן שנחתך בסכין בשרי ובלע שמנונית לאכלו בכותח (שזה מאכל חלבי). **אביי הסביר** שהבדיל מקערה שבלעה דם, כאן הסכין בלע היתר; **רבא חלק** שהרי בסוף נוצר איסור ו**הסביר** שבצנן מותר מפני שישראל יכול לטעום ממנו ולבדוק אם יש בו טעם בשר (מה שאין כן בדם שבלוע בקערה).
- רב פפא הקשה** שגם באיסור קערה אפשר להיעזר בטבח גוי (קפילא) לבדוק אם יש טעם דם כמו **שרבא** עצמו אמר, ו**רבא** הודה שדבריו נאמרו כשאין קפילא באזור.
- **חזקיה** בסוף הסוגיא **פסק** בשם **אביי**: שצנן או סלק שנחתך בסכין שחתכו בה בשר אסור לאכלו בכותח, מפני שחריפות הצנן גורמת לו לבלוע מן השמנונית הקרושה שעל הסכין.
- אבל קישוא שהוא מתוק ולא בולע, שנחתך בסכין בשר – צריך לגרר (מגרד) את מקום החיתוך (מהשמנונית של הסכין) ואפשר לאוכלו בכותח; קלחי לפת – מותרים (ואפילו עירב קלחי לפת עם הסלק, שחתך אחד כזה ואחד כזה לסרוגין – מותר, כי הלפת מבטל את הטעם של השמנונית מהסכין).

3. שלומי בישראל דגים בסיר בשרי, הוא יכול לדעת האשכנזים לאכול אותם עם שמנת?

נותן טעם בר נותן טעם (ני"ט בר נ"ט) – דגים שעלו בקערה

- **רב ושמואל** נחלקו בדגים רותחים שהונחו בקערה של בשר, כך שהם לא מבושלים עם בשר ממש, אלא קיבלו טעם מן הכלי, שקיבל קודם טעם מבשר:

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- **רב אמר** שאסור לאכלם בכותח שהוא מאכל חלבי. הגמרא מבהירה שהשיטה הזו יוחסה ל**רב** מתוך למידה ממעשה בקערה של תרופה מרה (שייפא), אבל הגמרא דוחה את ההוכחה הזו מפני שמרירות התרופה יוצאת דופן כי היא נותנת טעם חזק.
 - **שמואל אמר** שמותר לאכול את הדגים בכותח, מפני שטעמם הוא נותן טעם בר נותן טעם דהיתרא, קודם הבשר נתן טעם בקדרה, ואח"כ הקדרה נתנה פעם שניה את הטעם הזה בדגים, ועדיין הכל היתר ועוד אין חלב באזור. (טעם שני של היתר).
 - מר **שמואל** אכל את הדגים האלו בכותח והציע ל**רבי אלעזר** שהיה המשמש בסעודה. **רבי אלעזר** לא אכל, ו**שמואל** אמר לו שגם **רב** אכל אצלו דגים כאלו. כשרבי **אלעזר** שאל את **רב** רבו אם הוא חזר בו, **רב** הבהיר שמעולם לא אכל דגים כאלו אצל **שמואל**, מפני ש**שמואל** לא היה מאכיל אותו דבר שלדעתו אסור.
 - במעשה **רב הונא ורב חייא בר אשי**, אחד מהם אכל דגים שעלו בקערה בכותח ואמר שהוא סובר כ**שמואל** והשני אכל תאנים וענבים בסוף הסעודה ללא ברכה, ואמר לחברו שהוא נוהג בשיטת **רבי חייא**.
 - **וחזקיה פסק בשם אב"י**: שדגים שעלו בקערה של בשר – מותר לאוכלם בכותח.